

ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

На основі законодавчих положень наукою кримінального права визначається, що склад злочину утворюють чотири обов'язкові елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона[17, с. 85]. Об'єкт злочину, за словами дослідників, найбільшою мірою визначає ступінь суспільної небезпечності злочинного діяння та вид злочину[8, с. 82-83].

Громадський порядок є родовим об'єктом ряду злочинів, що передбачені в розділі XII Особливої частини Кримінального кодексу України, таких як: групове порушення громадського порядку (ст. 293); масові заворушення (ст. 294); заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку (ст. 295); хуліганство (ст. 296).

Мусимо констатувати, що в сучасній юридичній літературі так і не склалось єдиної думки вчених щодо визначення поняття «громадський порядок». Звернення до норм конституційного та кримінального законодавства не дозволяє дослідникам дійти остаточного висновку про те, що саме слід розуміти під поняттям громадський порядок і на кого саме покладено обов'язок з його охорони та забезпечення на практиці. Як наслідок, одна частина авторів ототожнює поняття «громадський порядок» з поняттям правопорядку чи порядком суспільних відносин[14, с. 40-44], друга під ним розуміє певну поведінку людей у громадських місцях[3, с. 7], третя пов'язує його з громадськими відносинами, які забезпечують створення нормальних умов для життя і діяльності громадян, підприємств, установ, організацій тощо[9, с. 212].

Окрім вищезазначеного, окрема група авторів (Б.Г. Баланик[1, с. 18], І.П. Голосніченко[4, с. 4-11], І.Н. Даньшин[5, с.16-31], В.В. Лазарєв[10, с. 11-12],

С.С. Яценко[18, с. 7-29] та інші) у своїх наукових розвідках розглядають поняття громадський порядок в двох значеннях: у широкому та вузькому (спеціальному) розумінні.

Щодо поняття громадського порядку в широкому розумінні, то тут також відсутня однаковість поглядів серед вчених. Зокрема, В.І.Ткаченко вважає, що громадський порядок в широкому розумінні - це сукупність відносин, що регулюються правом, нормами і правилами співжиття[16]. О.Н.Горбунова під ним розуміє весь лад, всю систему громадських відносин, існуючих в суспільстві, що організовується і підтримується в державі[5]. М.Л.Наклович зазначає, що під цією категорією потрібно розуміти врегульовану юридичними нормами і правилами співжиття сукупність громадських відносин, що склалися в державі і ставлять своєю метою подальший розвиток і укріплення цих відносин[12].

Водночас, висловлюються й інші дефініції. Їх прихильники вважають, що громадський порядок у широкому розумінні складається при здійсненні не тільки правових норм, але й інших правил поведінки - правил співжиття, норм моралі тощо. Однак, визначення громадського порядку у широкому значенні є доволі неконкретним. Тому, з цього питання І.Н.Даньшин зазначає, що у широкому розумінні поняття громадського порядку носить надто загальний характер, з нього не видно, які ж сторони суспільного життя, який порядок відносин між людьми потрібно захищати[6, с. 12].

Більш вузьке визначення громадського порядку має певні теоретичні переваги, бо визначає окремі елементи, сторони громадського порядку, які в своїй сукупності дають можливість визначити коло складаючих його суспільних відносин. До визначення громадського порядку у вузькому розумінні вчені також підходять по різному. Так, наприклад, О.Н.Горбунова розуміє під цим відносини, що створюють в державі стан спокою і безпеки, складають систему вольових суспільних відносин, сукупність яких можна назвати громадським порядком у вузькому розумінні[5].

Але найчастіше всього вчені під громадським порядком у вузькому значенні розуміють врегульовану юридичними нормами і правилами співжиття сукупність лише тих суспільних відносин, які мають забезпечувати нормальне функціонування державних і громадських установ, підприємств і організацій, цілісність майна громадян, безпеку, честь і гідність людей, а також нормальні умови для їх роботи, побуту і відпочинку [11, с. 167].

Водночас, варто зазначити, що частина дослідників - В.В. Борисов [2, с. 58], А.В. Таланов[12, с. 5-19], В.М. Дмитрук[6, с. 80-83] та інші трактують громадський порядок однозначно, не поділяючи його на окремі види.

Враховуючи невизначеність науковців щодо змісту і сутності поняття «громадський порядок», на наш погляд, є необхідність його детального наукового дослідження і узагальнення. Це дасть змогу чітко визначити місце та значення громадського порядку в державному будівництві, вирішити питання про ступінь суспільної небезпеки та правової кваліфікації посягання на нього, а також здійснити розподіл компетенції державних органів, органів місцевого самоврядування та громадських організацій у сфері його охорони.

Література:

1. Баланик Б.Г. Общественный порядок как объект охраны советской милиции // Права и свободы граждан и роль милиции в их обеспечении: Сборник науч. трудов МВШМ МВД СССР. – М.: МВД СССР, 1981. – с. 18;
2. Борисов В.В. Соотношение общественного порядка // вопросы теории государства и права. – Саратов, 1976. – с. 58;
3. Вознюк О.О. Поняття надзвичайного стану. Кримінально-правова характеристика групових порушень громадського порядку та масових заворушень / О. О. Вознюк // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – Одеса, 2002. – Вип. 1. – с.7
4. Голосніченко І.П., Шамрай В.О., Антюхов В.О., Іщенко Ю.В., Федорлян С.І. Охорона громадського порядку на дільниці: Навчальний посібник. – К.: Українська академія внутрішніх справ, 1995. – с. 4-11;

5. Горбунова О. Н. К вопросу об определении понятия "общественный порядок в советской науке административного права" / Горбунова О. Н. – М. : Изд.-во Моск. ун-та, 1967. – 178 с.
6. Даньшин І. Поняття і охорона громадського порядку в світлі нової Конституції СРСР // Рад. Право. – 1978. - №11. – с.12;
7. Дмитрук В.М. Понятие и сущность советского общественного порядка и его отграничение от общественной безопасности // Проблемы правоведения: Республиканский межведомственный научный сборник. Вып. 40. – К. «Вища школа», 1979. – с. 80-83.
8. Кримінальне право України : Загальна частина: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. зал. освіти / [М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.]. - с. 82–83
9. Куц В.М. Неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці (кримінально-правова характеристика та заходи протидії) / В. М. Куц, О. В. Кириченко. – К., Х. : Харків. юрид. ун-т, 2006. – 212 с.
10. Лазарев В.В., Попов Л.Л., Розин Л.М, Правовые основы обеспечения общественного порядка: учебное пособие. – М.; Акад. МВД СССР., 1987. – с. 11-12;
11. Лопушанский Ф. А. Кримінально-правова боротьба з хуліганством. - К., 1971. – С.167.
12. Наклович М. Л.Кримінально-правова боротьба з хуліганством / Наклович М. Л. – Львів : Вища шк., 1974. – 83 с.
13. Осадчий В.І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності. Монографія. – К.: Атіка, 2004. – с. 24-34
14. Придворов Н. А. Социалистическое право и достоинство личности / Н. А.Придворов // Советское государство и право. – 1986. – № 12. – с. 40-44;
15. Таланов А.В. Общественный порядок развитого социализма: Лекция. – М.: НИ и РИО Академиии МВД СССР, 1983. – с. 5-19
16. Ткаченко В. И. Преступления против общественной безопасности / Ткаченко В. И. – М. : ВЮЗИ, 1984. – 81 с.;

17. Уголовное право Украины: Особенная часть : [учебник] / под. ред. А. И. Рарога. – М., 1996. – с. 85

18. Яценко С.С. Уголовно-правовая охрана общественного порядка: Сравнительно-правовой аспект. – К.: Вища шк., 1986. С. 7-29.